ЗАЦВЯРДЖАЮ
Намеснік старшыні аргкамітэта
III этапу рэспубліканскай алімпіяды,
намеснік начальніка ўпраўлення
адукацыі Магілёўскага аблвыканкама
_______________ С.В. Лявонава
“8” лістапада 2010 года

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ
10 клас

1. Праілюструйце назвамі беларускіх гарадоў наступныя фанетычныя з’явы (па адным прыкладзе на кожны выпадак):

1. Аглушэнне звонкіх зычных на канцы слова.
2. Асіміляцыя па глухасці (прыпадабненне звонкіх зычных да глухіх).
3. Асіміляцыя па мяккасці (прыпадабненне цвёрдых зычных да мяккіх).
4. Фанетычнае падаўжэнне зычных.
5. Узнікненне прыстаўных (устаўных) зычных гукаў.

Максім. колькасць – 5 б.

2. Пададзеныя назоўнікі запішыце ў форме назоўнага склону множнага ліку, а таксама спалучыце іх з лічэбнікамі *два, тры, чатыры*. **Афарміце адказ у выглядзе табліцы:**

Назоўнік (у пачатковай форме)	У форме назоўнага склону множнага ліку	У спалучэнні з лічэбнікамі *два, тры, чатыры*
Мароз		
Рабро		
Вядро		
Акно		
Вуха		

Максім. колькасць – 5 б.

3. Правільна запішыце прыслоўі і прыслоўныя спалучэнні

(Да)хаты, (дэ)факта, (з)вечара, (з)налёту, куды(сь), (па)праўдзе, (па)пластунску, (па)чэсна, (на)прапалую, (у)адкрытую, (што)дня, (у)прыкуску.

Максім. колькасць – 6 б.

4. Дадзены пары фразеалагізмаў. У дужках за кожнай парай знаходзіцца лексічнае значэнне аднаго з іх. Прывядзіце лексічнае значэнне другога фразеалагізма ў кожнай пары.

1. Біць у вочы / біць у нос (‘рэзка выдзяляцца, прыцягваць увагу’).

2. Біць у званы / біць у літаўры (‘празмерна хваліцца чым-небудзь’).

3. Браць у палон / браць за горла (‘сілай прымушаць да чаго-небудзь’).

4. Даць цягу / даць чапаласу (‘моцна сварыцца на каго-небудзь; караць каго-небудзь’).

5. Ісці ва-банк / ісці на свой хлеб (‘дзейнічаць, рызыкуючы ўсім, што ёсць’).

Максім. колькасць – 7,5 б.

5. Прачытайце ўрывак з верша “Вясёлая граматыка” *Рыгора Барадуліна.*

Непаслухмяных словаў
Варта –
Сем склонаў.
Іх запомніць варта!

Абазначце граматычныя асновы ў абодвух сказах. Вызначце від выказніка ў кожным сказе.

Пра які сёмы склон гаворыць народны паэт Беларусі? Запішыце імя аўтара ў форме гэтага склону.

Максім. колькасць – 7 б.

6. У беларусаў было прынята іменаваць членаў сям'і па прозвішчы ці імені главы сям'і-мужчыны. У падкрэсленых уласных назвах з лістоў беларускіх пісьменнікаў абазначце суфіксы. Вызначце значэнне кожнага суфікса.

1. *Купала і Купаліха асталіся даўжэй* (Я. Колас)
2. *Прывітанне і нізкі паклон Ірыне Міхалішцы* (Р. Барадулін)
3. *Дарагі паночку! Можа, аддавец гэтага панна Вера Краўцэвічанка будзе шукаць сабе працы, то будзьце ласкавы не адкажыце ёй у сваёй магчымай у гэтым падмозе-пратэкцыі* (Я. Купала)

Максім. колькасць – 4,5 б.

7. Перад Вамі запісаны ў форме празаічнага тэксту фрагмент вершаванага твора *Максіма Танка.* Расстаўляючы патрэбныя знакі прыпынку, запішыце яго ў форме верша, не забываючыся аб тым, што кожны радок верша пачынаецца з вялікай літары.

Яно маўчыць яно не можа і сотай долі перадаць як выглядаеш ты прыгожа як вочы зорамі гараць. Ты лепш пакліч мяне красуня хоць на хвілінку да сябе і мне не будзе гэтак сумна і я дапамагу табе прымераць стужкі завушнічкі і плечы хусткай ахінуць і лакавыя чаравічкі перад “Лявоніхай” абуць.

Выпішыце з верша ўсе рады аднародных членаў. Не забудзьце ўказаць, якімі членамі сказа яны з'яўляюцца.

Максім. колькасць – 9 б.

8. Пра якія творы беларускай літаратуры гаворыць літаратуразнаўца *Пятро Васючэнка*? Назавіце аўтара кожнага твора.

1. *Твор-загадка, значнасць якога таксама вымяраецца яго жывучасцю ў XXI стагоддзі. Сюжэтныя вытокі п'есы шэкспіраўскія. Гэта гісторыя пра палескіх Рамэа і Джульету.*
2. *Легендарны час – гэта вельмі-вельмі даўно. У тыя часы кахаў, пакутаваў ад здрады і помсціўся ўсяму свету Машэка, герой паданняў і паэмы _______________.*
3. *Мастацкі час можа быць рытмічны і арытмічны. Час, які вяртаецца да свайго пачатку, утварае кола або цыкл. Адлюстраваны ў творы гадавы цыкл спарадзіў летапіс, хроніку, раман-год, паэму-год. _______________ – узор паэмы-года.*

Максім. колькасць – 6 б.